

DIGITALNA IMOVINA

Prvi vodič kroz poreze i
regulativu u Srbiji

Miloš Praštalo

MNP

Sadržaj

Uvod	2
Šta su to kriptovalute i tokeni?	3
> Pravni aspekt vlasništva kriptovaluta u svetu i u Srbiji	4
> Učesnici u svetu kriptovaluta i kriptoimovine	5
> Klasifikacija kriptovaluta i kriptoimovine	6
> Blockchain (lanac blokova)	7
> Blockchain mehanizmi konsenzusa	7
Zakon o digitalnoj imovini Republike Srbije	8
Kripto porezi u Srbiji - fizička lica	9
> Porez na kapitalnu dobit	9
> Rudarenje	10
> Porez na imovinu	11
Kripto porezi u Srbiji - pravna lica i preduzetnici	12
> Porez na dodatu vrednost (PDV)	12
> Porez na kapitalnu dobit	13
> Rudarenje	13
> B2B plaćanja u kriptu	14
Poreska oslobođenja i druge olakšice koje Zakon pruža prilikom prijave kripto poreza	16
> Poreska oslobođenja	16
> Da li je moguće primati platu u kriptu?	18
> Da li je moguće primati deo plate u kriptovalutama ili mora u celini?	18
> Da li poslodavac plaća doprinose na deo u kriptu?	19
> Da li je potrebno da poslodavac plati porez na kapitalnu dobit prilikom prenosa kriptovaluta zaposlenom?	19
> Da li je potrebno da zaposleni plati neki porez nakon prijema kriptovaluta?	20
Blockchain i knjigovodstvo	21
Završna reč autora	22
O autoru	23

Uvod

Integracija finansija i tehnologije dovela je do nove ere digitalne imovine, revolucionišući način na koji čuvamo i prenosimo vrednost. Od kriptovaluta do nezamenljivih tokena (NFT), digitalna imovina je stekla široku popularnost i preoblikuje finansijski pejzaž. Međutim, sa ovim porastom popularnosti dolazi i potreba da se razumeju složene poreske implikacije povezane sa ovom imovinom i kako se njima upravlja, posebno sa stanovišta računovodstva.

Ova elektronska knjiga ima za cilj da pruži sveobuhvatno istraživanje digitalne imovine i njenog poreskog tretmana Republike Srbije iz perspektive računovodstva. Bez obzira da li ste individualni investitor, vlasnik preduzeća koji razmišlja o prihvatanju digitalnih valuta ili računovođa koji želi da savetuje klijente, ovaj vodič će vas opremiti neophodnim znanjem kako biste mogli da donešete prave odluke.

Ovim e-book-om nastojimo da demistifikujemo složenost oporezivanja digitalne imovine, omogućavajući vam da optimizujete poreske strategije i prihvate mogućnosti koje pruža ovaj dinamičan oblik investiranja. Međutim, važno je napomenuti da su ovde informacije predstavljene samo u obrazovne svrhe i ne predstavljaju pravni, finansijski ili poreski savet - kako se to moderno u kripto svetu kaže: NFA (not financial advice) i DYOR (do your own research). Uvek potražite savet kvalifikovanog stručnjaka, bilo da se radi o poreskim regulacijama ili ulaganju.

Hajde da krenemo na ovo putovanje u domen digitalne imovine i oporezivanja, opremajući se znanjem i uvidima neophodnim za samopouzdanje u navigaciji ovim dinamičnim pejzažom.

Šta su to kriptovalute i tokeni?

Evropska centralna banka (ECB) je klasifikovala kriptovalute kao podvrstu virtuelnih valuta. Ona je definisala virtuelne valute kao digitalne prikaze vrednosti, koje ne izdaju centralne banke, kreditne institucije ili institucije za elektronski novac, i koje mogu da se koriste u nekim okolnostima kao alternativa novcu. Takođe je razjasnila da kriptovalute predstavljaju decentralizovanu dvosmernu tj. bilateralnu virtuelnu valutu.

Međunarodni monetarni fond (MMF) je kategorizovao kriptovalute kao podvrstu virtuelnih valuta, koje definiše kao digitalne prikaze vrednosti koje izdaju privatni stvaraoci i denominirane su u svojoj sopstvenoj jedinici računa.

Banka za međunarodna poravnanja (BIS), kvalifikovala je kriptovalute kao digitalne valute ili šeme digitalnih valuta. Ove šeme imaju sledeće ključne karakteristike:

- one su imovina, čija se vrednost određuje ponudom i tražnjom, slično konceptu robe kao što je zlato, ali sa nultom imovinskom vrednošću
- koriste distribuirane glavne knjige (DLT) kako bi omogućile udaljenu razmenu elektronskih vrednosti između korisnika (u odsustvu poverenja između različitih strana) i bez potrebe za posrednicima
- bilo koji specifičan pojedinac ili institucija ne upravlja njima (u većini slučajeva su decentralizovane)

Po nama, najbolja definicija je upravo ova poslednja.

Trgovina kriptovalutama kao i drugom kriptoimovinom konstantno nastavlja da beleži globalni rast po svim pokazateljima. Međutim, osnovna podloga za njihov tretman kao finansijskih instrumenata još nije zadovoljena. Takođe je neophodno napomenuti da je trgovina istim u većini zemalja još uvek neregulisana i nekontrolisana od strane institucija poput centralnih banaka i drugih državnih organa. Naše mišljenje je da nedostatak pravnog okvira kao i osnovno nerazumevanje tehnologije (kriptografija) regulatorima značajno otežava praćenje kao i kontrolu kripto trgovine i poslovanja.

Generalno, kriptovalute za sada imaju prilično nestabilne vrednosti sa velikim variranjima. Iz navedenog razloga, da bi se maksimalno bezbedno poslovalo sa njima, izuzetno je važno da se dobro upoznate sa svim aspektima.

Pravni aspekt vlasništva kriptovaluta u svetu i u Srbiji

Postoje tendencije da se postavi univerzalni zakonski okvir u svetu. Dok se to ne desi, neke države su već postavile svoje zakonske okvire kojim su privremeno rešile status kriptovaluta i kriptoimovine.

Kriptovalute u Srbiji ne mogu imati status novca, s obzirom da je zvanična valuta dinar i po pravilu sve transakcije, sem izuzetaka plaćanja u devizama, obavljaju se u dinarima.

Kriptovalute u Srbiji mogu da se tretiraju jedino kao zalihe ili kao nematerijalna imovina. Trgovina kriptovalutama nije pod nadzorom Narodne banke Srbije, koja se više puta ogradiла od svake odgovornosti vezane za trgovinu istim.

Jedno od obaveštenja NBS:

„... Virtuelne valute su oblik neregulisanog digitalnog novca koji ne izdaje centralna banka, te ne garantuje njegovu vrednost. Virtuelne valute, poput bitkoina, kupuju se za konvencionalne valute (evro, funta, dolar i dr.) direktno od drugog lica ili preko internet platformi, nakon čega se prebacuju na personalizovani bitkoin račun (tzv. digitalni novčanik) i koriste za kupovinu određenih dobara i usluga ili se ponovo konvertuju u konvencionalne valute. Vrednost bitkoina na ovim platformama nije garantovana, veoma je varijabilna i određena je ponudom i tražnjom za tom virtuelnom valutom.“

Učesnici u svetu kriptovaluta i kriptoimovine

1. Korisnici kriptovaluta su fizička ili pravna lica koja novčice koriste:

- za kupovinu stvarnih ili virtuelnih dobara ili usluga
  - za izvršavanje elektronskog plaćanja između različitih strana (P2P)
  - da ih čuvaju u investicione svrhe

2. Rudari (eng. miners od mining – rudarenje) učestvuju u potvrđivanju transakcija na blockchain mreži rešavanjem „kriptografske zagonetke“. Drugim rečima, rudar proizvodi novčice i to najčešće koristeći računarske rigove (uredaji sa više grafičkih kartica) koje daju veliku snagu za rudarenje i koje upravo služe za rešavanje gore pomenutih “zagonetki”. Rudar je u principu prvi u lancu, on stvara novčice. Korisnik i rudar može biti svako ko to želi.

3. Menjačnice su najčešće na bazi internet sajtova koji pružaju usluge razmene korisnicima kriptovaluta. Oni to čine obično uz određenu malu naknadu (tj. proviziju). Daju korisnicima kriptovaluta da prodaju svoje kripto novčice za fiat valute ili da kupuju kripto novac fiat novcem. Postoje razni sajtovi za te namene, i strani i domaći.

4. Stvaraoci kriptovaluta su subjekti koji su razvili tehničke osnove određene kriptovalute i postavile početna pravila za njenu upotrebu. Takođe, oni mogu da budu i ponuđači istih kriptovaluta koji nude novčiće korisnicima nakon prvobitnog izdavanja, recimo putem početne masovne prodaje (ICO – initial coin offering).

Postoje i drugi učesnici ali mi smo se dotakli onih za koje smatramo da su najvažniji.

Klasifikacija kriptovaluta i kriptoimovine

Za **Bitcoin (BTC)** je verovatno svako čuo. On predstavlja kriptovalutu koja se obično opisuje kao virtualna i decentralizovana i koja svakako nije podržana od strane centralnih banaka, vlada ili bilo kojih drugih institucija. Zanimljivo je da je koncept sličan kao kod kupovine akcija velikih kompanija, samo što ukoliko pojedinac kupi bitcoin njemu on može da služi i kao sredstvo plaćanja (kriptovaluta), a može i kao ulaganje da bi se posle određenog vremena zaradilo na porastu vrednosti (kriptoimovina). Isto važi i za svaki drugi kripto novčić.

Postoje i altcoini (alternativni novčići), a to su svi kripto novčići koji su alternativa Bitcoinu.

Neki od njih su na primer:

- **Ethereum (ETH)**, decentralizovana platforma koja se bavi takozvanim „pametnim ugovorima“. Pametni ugovori su „samoizvršavajući“ ugovori ili aplikacije koje funkcionišu tačno onako kako su programirani bez ikakvih mogućnosti zastoja, cenzure, prevare ili mešanja treće strane.
- **Ripple (XRP)**, digitalna platna platforma otvorenog koda (P2P), koja omogućava skoro trenutne (u sekundi) prenose novca bez obzira na njihovu formu. Za Ripple može da se kaže da „želi“ da nasledi SWIFT kod (kod koji se koristi u inostranim bankarskim platnim transakcijama). Za Ripple se smatra da nije decentralizovana kriptovaluta.

Druge dobro poznate kriptovalute su **Litecoin (LTC)**, **NEO (NEO)**, **Monero (XMR)**, **Dash (DASH)** i ostale kojih ima preko 20 000.

Blockchain (lanac blokova)

Blockchain je poseban tip ili podskup tzv. distribuirane tehnologije glavne knjige („DLT“). DLT je način snimanja i deljenja podataka preko više baza podataka koje su poznate i kao glavne knjige. Svaka od njih ima potpuno iste zapise podataka koje kolektivno održava i kontroliše distribuirana mreža računarskih servera. Ti serveri se nazivaju čvorovi (“Nodes” – Nodovi).

Blockchain je mehanizam koji koristi metod enkripcije, poznat kao kriptografija. Upotrebljava skup specifičnih matematičkih algoritama za stvaranje i verifikaciju neprestano rastućih struktura podataka. Na njih podaci mogu da se dodaju i iz kojih postojeći podaci ne mogu da se uklone. To stvara oblik lanca „transakcijskih blokova“, koji funkcionišu kao distribuirana glavna knjiga.

Blockchain mehanizmi konsenzusa

Ukratko, konsenzusni mehanizam je unapred definisani, specifični (kriptografski) metod validacije koji osigurava ispravno sekvenciranje transakcija na blockchain-u. U slučaju kriptovaluta, takvo sekvenciranje je neophodno kako bi se rešilo pitanje „dvostrukе potrošnje“ (tj. problem da isti instrument plaćanja ili imovine može biti prenet više od jednom ako se transferi ne registruju i ne kontrolišu centralno).

Dokaz o radu (PoW – Proof of Work)

U sistemu PoW, učesnici u mreži moraju da reše tzv „kriptografske zagonetke“ kako bi mogli dodati nove „blokove“ u blockchain mreži. Ovaj proces rešavanja problema se obično naziva „rudarenje“. Jednostavnim rečima, ove kriptografske zagonetke su sastavljene od svih informacija koje su prethodno zabeležene na blockchain-u i od novog seta transakcija dodatih u sledeći „blok“.

Dokaz o udelu (PoS – Proof of Stake)

U sistemu PoS, validator transakcije (tj. mrežni čvor – noda) mora dokazati vlasništvo nad određenom imovinom (u slučaju kriptovaluta, određenu količinu novčića) kako bi učestvovao u validaciji transakcija. Ovaj način provere transakcija se zove „kovanje“ umesto „rudarenja“.

Zakon o digitalnoj imovini Republike Srbije

Zakon o digitalnoj imovini kriptovalute ne posmatra kao sredstva plaćanja, već ih posmatra eventualno kao sredstva razmene. Računovodstveno to najbliže može da se tretira kao nematerijalna imovina ili zalihe (roba). Dakle, možemo da poredimo npr. sa valutom euro, jer sa eurom ne može legalno da se plaća unutar Republike Srbije. Sa druge strane euro može da se razmeni za dinar (RSD). Razlika je u tome što kriptovaluta (digitalna imovina) može da se knjiži i na osnovna sredstva za razliku od valute euro.

Kako bi u praksi izgledalo eventualno plaćanje u kriptovalutama? U maloprodaji plaćamo nekim sredstvom plaćanja, recimo karticom, na kojoj imamo kriptovalute. Kada platimo, trgovac (MP) u stvari dobija konvertovane dinare na njegov poslovni tekući račun. Izdavalac tog sredstva, u ovom slučaju kartice, je posrednik koji je u obavezi da sprovede taj automatizovan proces razmene kriptovalute u dinar. To bi u realnosti bilo sprovedeno u sekundi. Kada na kasi prođe plaćanje karticom, tog momenta trgovac već ima uvid koliko dinara je primio. Ovde još uvek izostaje posrednik koji treba da dobije posebnu dozvolu od NBS, a trenutno takvu dozvolu niko nema. Inače ne postoji samo jedna dozvola kao što većina misli, već više vrsta dozvola za razne usluge koje domaće kompanije u Srbiji mogu da pružaju

Zakonom o digitalnoj imovini su se u stvari regulisali pružaoci usluga. Regulisalo se ko može da bude posrednik, na koji način može da dobije licencu i slično tome. Zakon nije toliko usmeren na fizička lica i samim tim oporezivanje istih. Stekao se ambijent da pružaoci usluga povezani sa digitalnom imovinom, omoguće fizičkim licima kupovinu i prodaju kripta, i na tome se stalo.

Ovim Zakonom država u stvari želi da spreči trgovanje sa sumnjivom kriptoimovinom, kao i piridalne šeme itd. U Zakonu se navode pojmovi belog papira, investicioni tokeni i slično.

MNP Advisory je mišljenja da je država zakonski htela da omogući pružaocima usluga da prodaju kriptovalute građanima Republike Srbije, kako bi građani imali validan dokaz kupovine i kako bi se izbegavala kupovina na inostranim platformama.

U koliko se radi o velikim iznosima, MNP Advisory smatra da je najbolje da trgujete ili holdujete kao pravna lica.

Kripto porezi u Srbiji – fizička lica

1. Porez na kapitalnu dobit

Porez na kapitalnu dobit obveznik fizičko lice plaća u iznosu od 15% na dobit ostvarenu od prodaje kriptovaluta ili digitalnih tokena (na razliku izmedju prodajne i nabavne vrednosti ako je u plusu). Ako fizičko lice nema dokaz o nabavnoj vrednosti (od dana kada je kupio/uložio u digitalnu imovinu) u tom slučaju porez plaća na ceo iznos prodajne vrednosti (vrednost u dinarima koja mu je isplaćena na lični tekući račun banke prilikom prodaje kriptovaluta).

Primer 1:

Fizičko lice je uložilo u kripto valutu Bitkoin 2017. godine 50.000 dinara. Sada isplaćuje 120.000 dinara za istu tu količinu Bitkaina. Pritom lice ima dokaze o nabavnoj vrednosti. Porez plaća na razliku, što znači na dobit u iznosu: $70.000 \text{ dinara} \times 15\% = \text{porez iznosi } 10.500 \text{ dinara}$.

Primer 2:

Fizičko lice je uložilo u kripto valutu Bitkoin 2017. godine 50.000 dinara. Sada isplaćuje 120.000 dinara za istu tu količinu Bitkaina. Pritom lice nema dokaze o nabavnoj vrednosti. Porez plaća na ceo iznos isplate, što znači na iznos od: $120.000 \text{ dinara} \times 15\% = \text{porez iznosi } 18.000 \text{ dinara}$.

Primer 3:

Fizičko lice je uložilo u kriptovalutu Bitkoin 2017. godine 50.000 dinara. Sada isplaćuje 30.000 dinara za istu tu količinu Bitkaina. Pritom lice ima dokaze o nabavnoj vrednosti. Ovde primećujemo da je nabavna vrednost viša od prodajne (radi se o gubitku u iznosu od 20.000 dinara). Porez se u ovom slučaju ne obračunava i ne plaća, ali poreska prijava treba da se podnese u svakom slučaju. Ovo je sa jedne strane zakonski, ali sa druge strane izuzetno znači i poreskom obvezniku (fizičkom licu) jer će imati dokazani gubitak (za koji će biti izdato poresko rešenje). Taj isti gubitak moći će da koristi u narednim periodima kada ostvari kapitalni dobitak. Kako i šta to znači? To na primeru ovako izgleda: naredni put se ostvari kapitalna dobit u iznosu od 30.000 dinara. Samim tim pošto se u prethodnom periodu ostvario dokazani kapitalni gubitak u iznosu od 20.000 dinara, porez će se u ovom slučaju obračunavati samo na razliku ($10.000 \text{ dinara} \times 15\% = 1.500 \text{ dinara}$).

Primer 4:

Šta ako imamo više kupovina kriptovaluta Bitcoin u nekom prethodnom periodu, a sada vršimo samo jednu prodaju? Npr. uloženo je u Bitkoin 2014. godine 20.000 dinara, zatim 2015. godine 40.000 dinara i 2017. godine 15.000 dinara. Za svaku kupovinu imamo dokaze o nabavnoj vrednosti. I svaki put dobijene su različite količine Bitkoina jer je u svakom tom periodu njegova vrednost bila drugačija. Sada vršimo prodaju jednog dela, npr prodajemo 0,4 Bitcoina čija je vrednost 100.000 dinara. Na koji način evidentirano nabavnu vrednost kada smo kupovali (investirali) u Bitcoin više puta? U ovom slučaju računica se vrši putem FIFO metode (First in first out). Uzimate istorijski najstariju transakciju (nabavnu vrednost) prilikom evidentiranja u poreskoj prijavi. Ukoliko količinski to nije dovoljno prelazite na sledeću transakciju (ovu drugu kada ste investirali 40.000 dinara), drugim rečima svaki put srazmerno uzimate vrednosti kao nabavnu, tako što počinjete od najstarije i krećete se ka najnovijoj dok ih sve ne "istrošite".

Napomena 1:

Postoji potencijalno oslobođenje od plaćanja poreza (ili dela poreza) za sva fizička lica: ako prodajom kriptovaluta obveznik fizičko lice ostvari kapitalnu dobit ali tu istu kapitalnu dobit uloži recimo u kapital nekog preduzeća (DOO) u tom slučaju se porez na kapitalnu dobit plaća sa 50% oslobođenja (7,5%).

Napomena 2:

Oslobođenje 10 godina. Postoji i drugo potencijalno oslobođenje, ukoliko fizičko lice čuva digitalnu imovinu 10 i više godine u svom vlasništu, u tom slučaju u potpunosti je oslobođen plaćanja poreza na kapitalne dobitke (BITNO: Poreska prijava u svakom slučaju treba da se podnese).

Napomena 3:

Ukoliko fizičko lice tređuje izmedju kriptovaluta (na primer prebacivanjem iz Bitkoina u Ethereum) takodje je obveznik poreza na kapitalnu dobit. U tom slučaju radi se o zameni prava za pravo. Ako takve trejdove fizičko lice izvršava na domaćim menjačnicama gotovo je sigurno da će Poreska uprava dobiti informaciju jer po zakonu domaće menjačnice treba da izveštavaju NBS i PU.

2. Rudarenje

U slučaju rudarenja kripto valuta od strane fizičkog lica, prijavljuje se i plaća porez na kapitalnu dobit na razliku između dokazanih troškova rudarenja (npr nabavka opreme) i izrudarene digitalne imovine.

3. Porez na imovinu

Digitalna imovina je uređena i porezima na imovinu. Ako su poklonodavac i poklonoprimac fizička lica iz prvog naslednog reda, prenos digitalne imovine (kripto valuta ili tokena) ne podleže porezu na imovinu.

Međutim, ako su poklonodavac i poklonoprimac lica iz drugog naslednog reda porez se plaća po stopi od 1,5%, a ako su lica iz trećeg ili daljeg naslednog reda porez se plaća 2,5%.

Rezime

Najveća razlika izmedju fizičkih i pravnih lica je u načinu obračuna i podnošenja poreske prijave na kapitalne dobitke:

Fizička lica prijavu podnose u roku od 120 dana od isteka kvartala u kojem su ostvarili dobit od prodaje digitalne imovine.

Primer: Dobit je ostvarena 15.05. a istek drugog kvartala je 30.06. Znači od tog datuma 120 dana je 30.10. i to je konačni rok za podnošenje poreske prijave PPDG 3R ako je dobit isplaćena 15.05.

Pravna lica i preduzetnici ne podnose poresku prijavu na isti način kao fizička lica. Pravna lica prijavljuju kapitalnu dobit posle isteka kalendarske godine kada sprovode završni račun i podnose poresku prijavu poreza na dobit (PDP ili PPDG 1S) za prethodnu godinu. U tom momentu popunjavaju i poreski bilans i tada zavode i dobit ili gubitak od prodaje digitalne imovine i samim tim obračunavaju i porez, što ćemo videti u nastavku na sledećoj strani.

Kripto porezi u Srbiji – pravna lica i preduzetnici

Za početak bitno je reći da svako pravno lice ili preduzetnik koji poseduje kriptovalute mora o tome da izvesti Narodnu banku Srbije, u koliko kriptovalute nije stekao preko menjačnice koja poseduje dozvolu za pružanje usluga povezanih sa digitalnom imovinom.

1. Porez na dodatu vrednost (PDV)

Kriptovalute

Ne postoji obaveza obračunavanja i plaćanja PDV-a za pravna lica i preduzetnike prilikom trgovine sa kriptovalutama, odnosno prilikom prodaje kriptovaluta (jer postoji oslobođenje po članu 25. zakona o PDV).

Međutim, u tom slučaju ne postoji mogućnost odbitka ulaznog PDV-a pri kupovini kriptovaluta odnosno pri ulaganju u iste kao ni pri stvaranju tj. rudarenju kriptovaluta (recimo troškovi električne energije, ulaganje u mašine (rigove) – ne postoji pravo na odbitak PDV-a po tom osnovu jer prilikom prodaje postoji oslobođenje).

Digitalni tokeni

U slučaju digitalnih tokena sa aspekta PDV stvar je malo drugačija u odnosu na kriptovalute. Naime, osnovno pravilo je da se u slučaju tokena PDV mora obračunati i platiti. Oslobođenje po članu 25. se odnosi samo na kriptovalute, ali ne i na tokene.

Izuzetak su određeni tokeni koji imaju svojstva virtuelnih valuta, ali se svaki slučaj treba analizirati zasebno i naša je preporuka da se uvek traži mišljenje Ministarstva finansija.

Primer za NFT token: PDV na NFT token treba da se obračuna i da se plati.

2. Porez na kapitalnu dobit

Porez na kapitalnu dobit obveznik pravno lice ili preduzetnik plaća u iznosu od 15% na dobit ostvarenu od prodaje kriptovaluta ili digitalnih tokena (na razliku izmedju prodajne i nabavne vrednosti ako je u plusu).

Postoje dva izuzetka:

- ako obveznik pravno lice ili preduzetnik ima dozvolu za pružanje usluga povezanih sa digitalnom imovinom (to su npr. kripto menjačnice), uopšte ne plaća porez na kapitalnu dobit (0%).
- drugi izuzetak važi za sva pravna lica ili preduzetnike: ako prodajom digitalne imovine obveznik pravno lice ili preduzetnik ostvari kapitalnu dobit ali tu istu kapitalnu dobit uloži recimo u kapital nekog drugog preduzeća (DOO), u tom slučaju se porez na kapitalnu dobit ne plaća (0%). Ovde dolazi do velike uštede u porezu ako npr. matično pravno lice konstantno kapitalnu dobit ostvarenu od prodaje digitalne imovine prebacuje tj. ulaže u kapital svog povezanog pravnog lica.

3. Rudarenje

Rudarenje od strane pravnog lica ili preduzetnika se posmatra kao proizvodnja. Pravno lice i preduzetnik, po zakonu vode poslovne knjige i samim tim knjiže sve promene tj. dokaze.

Primer: Imajući u vidu da se kao dokaz u proizvodnji nameštaja uzima sav utrošen repromaterijal za stvaranje gotovog proizvoda, amortizacija osnovnih sredstava, kao što su recimo maštine, režijski troškovi itd, u slučaju rudarenja bi kao ulaz služile sve fakture o kupljenoj opremi koja se knjiži na osnovna sredstva, a trošak bi bio mesečna amortizacija, električna energija i drugo. U tom smislu su to dokazi.

U svakom slučaju trošak rudarenja je priznat u potpunosti, ali ulazni PDV na sve navedeno ne sme da se koristi tj. ne sme da se odbija kako smo naveli na početku po članu 25. zakona o PDV.

4. B2B plaćanja u kriptu

Kao uvod za ovaj deo napomenuo bih da trenutna regulativa kriptovaluta u Srbiji ne omogućava plaćanje u kriptu, ali radi lakšeg razumevanja koristićemo i taj termin. Kao što smo naučili iz Zakona, Srbija prihvata kripto kao sredstvo razmene ali ne i sredstvo plaćanja, te otuda prvobitna konstatacija.

U svakom slučaju prenos kripta medju pravnim licima (kompanijama) je trenutno moguć ali uz stroge i različite uslove (koje ćemo napomenuti dalje u tekstu), a nije dozvoljen prenos medju fizičkim licima i kompanijama (B2C) – samo iz razloga što trenutno ni jedna domaća kripto menjačnica nema dozvolu NBS za prihvat kripta izmedju trgovca i fizičkih lica. Očekuje se da će prve dozvole pribaviti postojeće licencirane kripto menjačnice, ali trenutno svi još uvek čekamo da se to desi.

Da se vratimo na temu, dakle moguć je prenos kripta pravnom licu (B2B) za pružene proizvode ili usluge, ali samo ako je kupac inostrani privredni subjekt (strana kompanija) i tom prilikom samo uz odredjene uslove.

Šta to znači?

Da biste bili u okvirima Zakona (pogotovo Zakona o deviznom poslovanju), ovaj deo zaista mora biti jasan.

Primer: Kompanija u Srbiji prodaje svoje proizvode ili usluge stranim kompanijama. Strana kompanija nekada plati u fiat novcu (npr EUR ili USD) ali nekada prenese kripto umesto novca. Ovakva situacija treba biti strogo odredjena i propisana u Ugovoru izmedju te dve kompanije. Bitno je da je ugovorom definisano da se proizvodi ili usluge mogu „naplatiti“ i u kriptu, a što preciznije opišete to bolje. Npr bilo bi pametno navesti i u kojoj kriptovaluti će prenosi biti najčešći, i da li će se kao posrednik koristiti domaća ili strana kripto menjačnica, kao i koja wallet adresa.

Da napomenemo, postoji jedno novo mišljenje koje ukazuje na to da je manje rizičnije ovakav prenos vršiti preko inostrane licencirane kripto menjačnice da bi kasnije od te menjačnice (platforme) bio uplaćen FIAT novac u banku u Srbiji (na tekući račun našeg domaćeg privrednog subjekta).

Kao što vidite ni u jednom ovom primeru naš domaći privredni subjekt (domaća kompanija) nije primila direktno kripto, već FIAT novac i to je ono što je bitno da biste bili u skladu sa Zakonom o deviznom poslovanju.

Bitno je da se prilikom slanja kripta od kupca isti konvertuje u fiat (konkretno preko licencirane kripto menjačnice). U ovom slučaju kriptomenačnicu posmatrate kao još jednu banku.

Ovakav način je trenutno najmanje rizičan dok god ne budemo imali neko novo mišljenje Ministarstva trgovine, Ministarstva finansija ili Narodne banke Srbije.

Bitno je napomenuti još par stvari:

- Ne savetujemo da od bilo koga primate kripto kao investiciju i knjižite ga na poziciju nematerijalne imovine. To je dozvoljeno samo ukoliko investirate u kripto preko platforme za trgovanje ili kripto menjačnice. Ne smete primati kripto kao investiciju za vaše prodate proizvode ili usluge bilo kom kupcu (ne smete ga zadržavati).
- Sve gore navedeno je u B2B svetu moguće samo ako saradjujete sa inostranim kompanijama (nije moguće kripto prosledjivati u domaćem prometu medju domaćim kompanijama za kupljene proizvode ili usluge).
- Sve gore navedeno je moguće samo u smeru vas i vašeg kupca. Vaš kupac je taj koji prenosi kripto stranoj licenciranoj kripto menjačnici (platformi). Naš je savet da ne radite obrnuto (nije u skladu sa Zakonom o deviznom poslovanju da vi prenosite kripto vašim dobavljačima za kupljene proizvode ili usluge od strane njih).
- U slučaju da vam se kripto prenese na neki vaš wallet sa koga vi nadalje šaljete isti na razmenu u licenciranu kripto menjačnicu, vi ste u obavezi da prvi prenos prijavite NBS-u u xml formi na njihovom portalu:

https://nbs.rs/sr_RS/ciljevi-i-funkcije/nadzor-nad-finansijskim-institucijama/digital-imo/

Rezime:

Najveća razlika izmedju fizičkih i pravnih lica je u načinu obračuna i podnošenja poreske prijave. Pravna lica i preduzetnici ne podnose poresku prijavu na isti način kao fizička lica. Pravna lica i preduzetnici prijavljuju kapitalnu dobit posle isteka kalendarske godine kada sprovode završni račun i podnose poresku prijavu poreza na dobit (PDP ili PPDG 1S) za prethodnu godinu. U tom momentu popunjavaju i poreski bilans i tada zavode i dobit ili gubitak od prodaje digitalne imovine i samim tim obračunavaju i porez.

Fizička lica prijavu podnose u roku od 120 dana od isteka kvartala u kojem su ostvarili dobit od prodaje digitalne imovine. Na primer: Dobit je ostvarena 15.05. a istek drugog kvartala je 30.06. Znači od tog datuma 120 dana je 30.10. i to je konačni rok za podnošenje poreske prijave PPDG 3R ako je dobit isplaćena 15.05.

Bitna napomena za preduzetnike paušalce: Paušalci ne vode poslovne knjige što znači i da ne potпадaju pod ovu kategoriju pravnih lica i preduzetnika, već se isključivo ponašaju isto kao fizička lica. Preduzetnici paušalci odvojeno podnose PPDG 3R prijavu i poreze obračunavaju i plaćaju kao i fizička lica.

DODATAK (APPENDIX):

Poreska oslobođenja i druge olakšice koje Zakon pruža prilikom prijave kripto poreza

Kao što je već poznato i više puta rečeno, Srbija ima Zakon o digitalnoj imovini koji je u primeni od sredine 2021. godine.

Nedugo nakon toga pojmovi iz istog Zakona su se našli i u drugim zakonima kao što su Zakon o porezu na dohodak građana, Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o porezu na imovinu itd.

Poreska oslobođenja

U istim tim Zakonima pomenuta su i različita poreska oslobođenja kao i druge olakšice vezane za digitalnu imovinu.

Zbog lakšeg razumevanja, bolje preglednosti, a samim tim i jednostavnosti uporedivosti, MNP Advisory je napravio poređenja među fizičkim i pravnim licima kroz tabelu:

VRSTA LICA	POREZ NA KAPITALNU DOBIT			POREZ NA NASLEĐE I POKLON			POREZ NA DODATU VREDNOST (PDV)
	REGULARNA STOPA	AKO SE KRIPTO ČUVA 10 GODINA ILI VIŠE	AKO SE DOBIT OD ZARADE NA KRIPTU ULOŽI U KAPITAL DOO-a	REGULARNA STOPA	PRVI NASLEDNI RED	DRUGI NASLEDNI RED	
FIZIČKO LICE	15%	0%	7,5%	2,5%	0%	1,5%	0%
PRAVNO LICE	15%	/	0%	2,5%	/	/	0%

Sada ćemo da Vam pojasnimo tabelu i damo nekoliko praktičnih primera.

1. Zamislite da ste ostvarili zaradu od prodaje kriptovaluta – to znači da ste u tom momentu postali obveznik poreza na kapitalnu dobit. Regularna poreska stopa poreza na kapitalnu dobit iznosi 15%.

Primer: Ukoliko ste kupili Bitcoin za 100.000 dinara i on je do trenutka prodaje duplirao svoju vrednost i prodajete istu količinu koina za 200.000, vaša kapitalna dobit je 100k i poreska obaveza je 15% od toga, odnosno 15.000 dinara. Međutim, ukoliko ste kriptovalute čuvali 10 ili više godina i prodali ih tek nakon tog vremena, imovina je izuzeta od oporezivanja, odnosno poreska stopa u tom slučaju iznosi 0%. Važno je da znate da ovo ne znači da ste oslobođeni i od podnošenja poreske prijave. Dakle izuzeće se odnosi samo na iznos poreza, dok ste i dalje u obavezi da poresku prijavu podnesete u roku.

Takođe, ukoliko se ista zarada tj. dobit od prodaje kriptovaluta uloži u kapital društva sa ograničenom odgovornošću (DOO) u slučaju fizičkog lica, porez se plaća u visini od 7,5%, a u slučaju pravnog lica 0%.

2. Sledeći slučaj se odnosi na prenos kriptovaluta kada se one naslede ili poklone i u tom slučaju se postaje obveznik poreza na imovinu, odnosno poreza na nasleđe i poklon. Regularna poreska stopa iznosi 2,5%.

Međutim, ukoliko se kriptovalute nasleđuju ili poklanjaju među srodnicima u prvom naslednom redu porez se ne plaća, odnosno poreska stopa iznosi 0%. To znači da poreska prijava svakako treba da se podnese, ali porez se ne plaća. Ukoliko se kriptovalute nasleđuju ili poklanjaju, ali među srodnicima u drugom naslednom redu, porez iznosi 1,5%. Za pravna lica ne postoji oslobođenje, porez iznosi 2,5% u svakom pojedinačnom slučaju.

3. Prenos (promet) kriptovaluta u Srbiji je oslobođen obračunavanja i plaćanja PDV-a. Ovo se često zanemaruje, ali to je u suštini najbitnije poresko oslobođenje koje se tiče kriptovaluta. One za fizička lica nisu 20% skuplje kao što je npr. svaki artikal u prodavnici 20% skuplji.

Da li je moguće primati platu u kriptu?

Razumevanje pravnog aspekta kriptovaluta od izuzetne je važnosti za dalju adopciju kako kod institucija tako i kod prosečnih korisnika koji upravo u zakonu traže potporu za ulazak u ovu inovativnu industriju. Dobra kripto regulativa je temelj budućnosti kriptovaluta.

Iako je trilema blokčejna između brzine, sigurnosti i decentralizacije sama po sebi sigurnosna garancija, veliki investitori koji su ove bull sezone ušli u svet kripta, sigurnost su potražili na sebi komfornijem mestu. U zakonskoj regulativi.

Kako je kripto industrija iskoračila iz faze "sulude investicije u neopipljiv novac" i oborila sve predrasude o "etiketiranju realne vrednosti" za digitalno dobro, tokom početka pandemije takođe je opravdala status odlične investicije u teškim i nesigurnim vremenima. Mnoge velike kompanije, moćni investicioni fondovi pa čak i države odlučile su da uzmu u obzir shvatanje ove revolucije novca i transfera vrednosti.

Pored preventive, izlazak iz sive zone ekonomije i regulisanje kripto industrije ima za cilj potpunu transparentnost i ispravnost svih korisnika kriptovaluta kako bi se zabluda da se kriptovalute koriste za pranje novca ili druge ilegalne aktivnosti u potpunosti otklonila.

Da li je moguće primati deo plate u kriptovalutama ili mora u celini?

Trenutno postoji velika pravna nesigurnost u ovom delu (koji objašnjavamo na kraju ovog ebooka) te ako želite da zaposlenom prenesete kriptovalute ili tokene, naš je savet da to ipak bude u vidu nekog dodatnog bonusa (mesečnog ili godišnjeg) ali da se zaposlenom ne isplaćuje cela zarada u kriptovalutama ili tokenima.

Ne savetujemo isplatu cele plate u kripto iz razloga dokazivanja isplate zarade raznim državnim organima, bankama itd. Jednostavno, tradicionalne banke i dalje ocenjuju kreditni rejting zaposlenog po osnovu isplate zarade u fiat valutama i to čak sa određenom šifrom plaćanja.

U svakom slučaju koliko god često da prenosite zaposlenom digitalnu imovinu, taj iznos treba biti oporezovan i poreska prijava na zaradu treba da se podnese isto kao da se isplaćuje zarada po tradicionalnom načinu u dinarima.

Da li poslodavac plaća doprinose na deo u kriptu?

Da ne bismo komplikovali sa iznosima poreza, PIO doprinosa, doprinoza za zdravstvo i doprinosa u slučaju nezaposlenosti (jer se ti procenti menjaju iz godine u godinu), jednostavnije je da kažemo da je u proseku u odnosu neto platu opterećenje porezima i doprinosima oko 60-63%.

To u primeru ovako izgleda: ako je zaposlenom neto zarada 50.000 dinara to znači da su porezi i doprinosi još dodatno oko 30.000 dinara. Dakle ukupan trošak zarade tog zaposlenog iznosi 80.000 dinara mesečno.

Na isti način se računa i bonus tj. deo plate isplaćen u kriptu ili tokenima. Kao neto iznos kripta prenesenog zaposlenom računa se vrednost tog kripta u dinarima tog dana prilikom prenosa.

Opet u primeru to izgleda ovako: ako se zaposlenom prenosi 0,33 Ethereuma što u dinarima na dan prenosa iznosi recimo 75.000 dinara, to znači da će porezi i doprinosi iznositi još oko 46.000 dinara.

Dakle uvek je prvo potrebno da se preračuna iznos kriptovalute u dinare na dan prenosa.

Da li je potrebno da poslodavac plati porez na kapitalnu dobit prilikom prenosa kriptovaluta zaposlenom?

Po našem mišljenju poslodavcu je taj prenos kriptovaluta trošak, dakle on je preneo kriptovalute ili tokene zaposlenom i na njih je obračunao i platio pripadajuće poreze na zaradu. Njemu je to sve trošak plata (i porez i doprinosi i iznos kripta). Poslodavac u ovom slučaju nije ništa zaradio od digitalne imovine (od kripta ili tokena) već je napravio sebi trošak. MNP Advisory je mišljenja da poslodavac ne treba da plati i dodatan porez na kapitalnu dobit.

Da li je potrebno da zaposleni plati neki porez nakon prijema kriptovaluta?

U slučaju zaposlenog, on jeste obveznik poreza na kapitalnu dobit i po mišljenju MNP Advisory treba da obračuna i plati porez prilikom konvertovanja npr. tog Ethereuma u dinare, naravno ako se ne radi o gubitku. Nabavnu cenu mu čini zbir iznosa dokumentovane cene po kojoj je stekao Ethereum i osnovice na koju je plaćen porez na zarade. Prodajna cena je vrednost u dinarima koju je isplatio (ako je u momentu konvertovanja u dinare vrednost Ethereuma porasla zaposleni će biti u obavezi da obračuna i plati porez na kapitalne dobitke od 15% na razliku izmedju nabavne i prodajne vrednosti).

Blockchain i knjigovodstvo

Blockchain tehnologija ili neka buduća njegova verzija, imaće potencijal da promeni oblast knjigovodstva i računovodstva na mnogo načina.

Neki od potencijalnih uticaja uključuju:

1. Povećana transparentnost: Blockchain tehnologija omogućava kreiranje transparentne i bezbedne distribuirane "knjige" kojoj mogu da pristupe sve strane. To pomaže povećanju transparentnosti finansijskih transakcija i finansijskih izveštaja i smanjuje rizik od prevara.
2. Poboljšana efikasnost: Biće moguće automatizovati mnoge ručne procese koji se trenutno koriste u knjigovodstvu i računovodstvu. Doći će do značajne uštede vremena i smanjiće se rizik od grešaka.
3. Veća bezbednost: Hakerima će biti izuzetno teško da promene neke finansijske zapise. Ovo povećava ukupnu sigurnost finansijskih podataka.
4. Preciznost i tačnost: Automatizacijom mnogih procesa koji se trenutno koriste u računovodstvu, moguće je smanjiti rizik od ljudske greške i povećati ukupnu tačnost finansijskih zapisa i na kraju finansijskih izveštaja.

Takođe, ova tehnologija ili neka buduća slična će uz primenu pametnih ugovora (smart contracts – ugovori koji se izvršavaju sami), automatizovati proces fakturisanja i naplate. Ovo bi potencijalno moglo da umanji potrebu za ručnim usaglašavanjem stanja.

U svakom slučaju, još je rano za potpuno usvajanje blockchain tehnologije u računovodstvu i verovatno će proći neko vreme pre nego što vidimo šire usvajanje.

Završna reč autora

Posle 3 godine rada u sferi digitalne imovine, i preko 100 konsultacija sa privrednim subjektima na datu temu, došao sam do realnog zaključka da je u Srbiji jako malo kompanija koje mogu da primene, koriste, posreduju ili izdaju digitalnu imovinu u osnovnoj delatnosti. Većina kompanija digitalnu imovinu koristi kao side element u svom poslovanju. Npr investiraju u kriptovalute, ili za svoje usluge i proizvode primaju kriptovalute od kupaca (B2B). To je svakako jedna pozitivna strana, ali mnogo više se očekivalo u ovom drugom domenu, a to je npr stvaranje sopstvenih tokena i tokenizacija uopšte.

Takođe se očekivalo više u oblasti posredovanja (napominjem da i dalje posle 2 i po godine od primene Zakona o digitalnoj imovini, u Srbiji još uvek imamo samo tri (!) privredna subjekta koji imaju dozvolu Narodne banke Srbije i/ili Komisije za hartije od vrednosti).

Problem je svakako sa obe strane, što se tiče države Zakon bi trebalo da se menja i dopunjue jer već polako zastareva i poseduje dosta rupa; a sa druge strane su i privredni subjekti često nerealni i misle da im je dovoljan mali početni kapital za realizaciju projekta u sferi digitalne imovine. Posle se, najčešće, opredede ili da presele svoj projekat na neku lokaciju van Srbije (npr Dubai) ili jednostavno odustanu od projekta.

Međutim, osećam priliku da ovde napomenem da ova sfera i oblast razvoja (i inovacija) spada pod R&D olakšice u Srbiji, o čemu malo ko priča. Olakšice su enormne i zaista postoje velike uštede u ovom polju (uštede u porezima i doprinosima na plate zaposlenih i dvostruko priznavanje troškova u Poreskom bilansu) što sve na kraju ima ogromnu optimizaciju troškova privrednog subjekta.

Naši klijenti koji su se opredelili za ovaj vid olakšica u poslovanju osećaju mnogo veću rasterećenost i sigurnost (smanjen rizik) što na kraju dovodi do bržih i većih rezultata (prihoda).

O autoru

Miloš Praštalo je osnivač MNP Advisory agencije, koja je pionir u sferi online računovodstva, poreskog savetovanja i kontrole. Nakon završenih master akademskih studija na Ekonomskom fakultetu u Subotici Univerziteta u Novom Sadu, Miloš je svoje profesionalno iskustvo stekao radeći sa nekim od najznačajnijih imena u industriji u Srbiji. Od samog pojavljivanja kriptovaluta i razvoja blockchain tehnologije, Miloš je istraživao, učio, i pratilo kako upotrebu tako i oporezivanje kriptovaluta i tokena. Od samog početka, MNP Advisory agenciju gradio je da bude lider kako u online tako i u kripto računovodstvu. Zbog svog velikog iskustva, kolege ga zovu Kripto računovođa. Važno je napomenuti da je Miloš ovlašćeni računovođa sa licencom izdatom od strane Saveza računovođa i revizora Srbije. Miloš je učestvovao kao govornik na velikom broju konferencija od kojih izdvajamo Tomorrow Conference 2023, Splet Tech Conference 2023, BTN konferenciju, Prvi kripto karavan i Malu školu ženskog preduzetništva.

MNP
advisory &
accounting

<https://www.linkedin.com/company/mnp-advisory/>
<https://www.instagram.com/cripto.racunovodja/>

Miloš Praštalo je nosilac svih prava intelektualne svojine u ovom elektronskom vodiču. Svako lice koje neovlašćeno koristi, kopira, prikazuje, šalje ili koristi druge vrste deljenja ovog elektronskog vodiča biće odgovorno za povredu prava intelektualne svojine.